

Diplomová práce

VŘÍDELNÍ KOLONÁDA V KARLOVÝCH VARECH

Peter Klinec

České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury, ZS 2018

Peter Klinec
Vřídelní kolonáda v Karlových Varech

Diplomová práce

Atelier Ing. arch. Borise Redčenkova a Ing. arch. Vítězslava Dandy

České vysoké učení technické v Praze
Fakulta architektury
Thákurová 9
166 34
Praha 6

Abstrakt

Předmětem diplomové práce je ideové řešení území v historickém jádru Karlových Varů, které je vymezeno na pravém břehu řeky Teplé Kostelním náměstím a Divadelní náměstím a které je také místem vývěru největšího Karlovarského pramene, Vřídla.

Práce je sestavena ze dvou základních částí. První část je rozdělena do podkapitol, ve kterých je odděleně analyzován kontext a typologie. V rámci rozboru kontextu je zkoumán historický vývoj místa a jeho současná podoba. Typologie je zkoumána na podkladu referenčních staveb z minulosti i současnosti, ze světa, nebo z daného místa.

Druhá část je vypracována na podkladu analytické části a představuje navržené ideového řešení, které je prezentováno zejména ve formě grafického vyobrazení.

České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury

2/ ZADÁNÍ diplomové práce

Mgr. program navazující

jméno a příjmení: Peter Klinec

datum narození: 28.05.1992

akademický rok / semestr: 2018/2019 ZS

obor: Architektura a urbanismus

ústav: 15118 Ústav nauky o budovách

vedoucí diplomové práce: Ing. arch Boris Redčenkov

téma diplomové práce: Vřídelní kolonáda v Karlových Varech

zadání diplomové práce:

1/ popis zadání projektu a očekávaného cíle řešení

Prověření prostoru kolem Vřídla v Karlových Varech v reakci na změněné potřeby a vazby v území a na měnící se náhled na podobu centrální částí města.

2/

Pro AU/ součástí zadání bude jasně a konkrétně specifikovaný stavební program

Přesná specifikace stavebního programu bude součástí diplomové práce.

3/ popis závěrečného výsledku, výstupy a měřítka zpracování

Autorská zpráva

Schémata koncepce

Situace 1:1000

Charakteristické půdorysy, řezy a pohledy vybraných objektů a prostorů 1:100 – 1:500

Vizualizace

4/ seznam dalších dohodnutých částí projektu (model)

Fyzický model

Portfolio

CD

Dokladová část

10.10.2018

Datum a podpis studenta

Datum a podpis vedoucího DP

Datum a podpis děkana FA ČVUT

11. 10. 2018

registrováno studijním oddělením dne

10. 10. 2018

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE	
FAKULTA ARCHITEKTURY	
AUTOR, DIPLOMANT: Peter Klinec AR 2018/2019, ZS NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE: VŘÍDELNÍ KOLONÁDA V KARLOVÝCH VARECH (AJ) COLONADE IN CARLSBAD JAZYK PRÁCE: ČESKY	
Vedoucí práce:	Ing. arch. Boris Redčenkov Ústav: 15118
Oponent práce:	Ing. arch Petr Kropp
Klíčová slova (česká):	Kolonáda, Karlovy Vary
Anotace (česká):	Předmětem této diplomové práce je prověření místa kolem největšího karlovarského pramenu Vřídla
Anotace (anglická):	The task of this thesis is to examine the space around the greatest hot spring in Karlovy Vary

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou práci vypracoval samostatně a že jsem uvedl veškeré použité informační zdroje v souladu s „Metodickým pokynem o etické přípravě vysokoškolských závěrečných prací.“

V Praze dne 10.1.2019

podpis autora-diplomanta

Tento dokument je nedílnou a povinnou součástí diplomové práce / portfolia a CD.

I. Analýza	
A – Kontext	
Popis města	/18
Stručný historický vývoj města	/20
Historický vývoj lokality	/22
Schématický vývoj zástavby	/26
B – Typologie	
Historický vývoj	/28
Reference - svět	/30
Reference - lokalita	/34
II. Návrh	
Teze	/40
Koncept	/42
Dokumentace návrhu	/46
Bibliografie	

Obsah

Úvod

Objev léčivých účinků termální pramenů v údolí říčky Teplé byl popudem pro vznik Karlových Varů. S prameny se pojí budování přístřešku, pavilonů, promenád a později také kolonád, které spoluvytváří jedineční kolorit města.

Prostor kolem nejvýznamnějšího karlovarského pramenu Vřídla, byl v průběhu dějinného vývoje nepřetržitě podrobován hledání nové podoby místa. Poslední radikálnější proměna ve druhé polovině 20. století, neutišila vášnivou diskuzi na toto téma, naopak, u mnoha lidí vyvolala silnou reminiscenci, zakotvenou u podoby kolonády na sklonku 19. století a potřebu volání po přetvoření místa.

Cílem této diplomové práce je místo znovu prověřit a nabídnout přesvědčivou vizi jeho možné podoby. Návrh je motivován hledáním soudobého řešení, při současném respektování existujících vazeb v území.

I. Analýza

I. Analýza

A – Kontext: Popis města

Karlovy Vary jsou největším lázeňským městem v České Republice a jejich proslulost značně přesahuje hranice státu. Významné jsou i z hlediska územně-správního členění, díky jejich statusu krajského města. Město tvoří patnáct městských částí, které jsou současně i katastrálními celky.

Sídlo se rozrostlo na hranici dvou geomorfologických podcelků: Hornoslavkovské vrchoviny a Sokolovské pánve. Větší část města se dnes rozpíná na sever od řeky Ohře, na Sokolovské pánvi. Tato část města se vyznačuje menší morfologickou členitostí a absencí lesů. Lázeňská část města, na jih od řeky Ohře, se naopak šplhá do příkrých svahů úpatí Slavkovského lesa.

V Karlových Varech je zdokumentováno přes 80 vývěřů, které se vyskytují na ploše dlouhé 1500 m, při šířce 150 m. Existence pramenů vychází z intenzivního porušení zemské kůry a je vázáná na akumulaci povrchové vody ve Slavkovském lese, Doupovských horách a v Krušných horách.

Termální voda je charakteristická vysokým obsahem CO₂ a její nejvyšší teplota je 73,6°C. Pro účely pitné kůry se v současné době využívá šestnáct pramenů, ze kterých lze dvanáct považovat za tradičních. Prameny mají shodné chemické složení a liší se pouze teplotou. Pro ochranu karlovarských pramenů vzniklo v roce 1761 ochranné pásmo, které je druhé nejstarší, svého druhu, na světě.

V Karlovarských lázních jsou léčeny poruchy pohybového aparátu, trávicího ústrojí, parodontóza a další zdravotní potíže. Využíváno je přitom balneoterapie, hydroterapie, elektroterapie, masáže, pitných kůr a podobně. Zvyšování úrovně poznání a vzdělanosti v lázeňství zajišťuje Balneologický institut Karlovy Vary¹

Správní území města má plochu 5910 ha a má 49 046 obyvatel². Pro populační vývoj je charakteristická klesající tendence a projevuje se celospolečenský trend zrychlujícího stárnutí obyvatelstva. V ekonomické výkonnosti regionu je patrná absence větších podniků s vyšší společenskou produktivitou práce.

Město je dobře dopravně obsluženo, ve smyslu jeho napojení na významné silniční tahy, které jsou vedeny ve směrech Praha, Cheb, Chomutov a Plzeň. Dálnice, která by měla zabezpečit rychlejší dopravní spojení na trase Praha – Karlovy Vary – Cheb, je ve výstavbě. Územím města prochází elektrifikovaná železniční trať Cheb – Ústí nad Labem a menší regionální tratě. Meziúzemní leteckou dopravu zajišťuje karlovarské veřejné civilní letiště.

V rámci vnitroměstské dopravy je provozován systém veřejné hromadné dopravy, která je realizována autobusovými linkami. V morfologicky členitém území lázeňské části města se jako dopravní prostředek uplatňují také dvě pozemní lanovky.

Město má dobrou dostupnost mateřských, základních a středních škol. Působí zde soukromá Vysoká škola finanční a správní a tři vyšší odborné školy. V roce 2018 zahájila v Karlových Varech výuku 3. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

Neodmyslitelnou součástí karlovarského místního života jsou festivaly a další kulturní produkce s dlouhou tradicí. Mezinárodní filmový festival Karlovy Vary je „vlajkovou lodí“ mezi obdobnými festivaly ve střední a východní Evropě a významně přispívá k udržení návštěvnosti města.

Vážná hudba zaznívá na festivalech Dvořákův Karlovarský podzim nebo Hudební festival Beethovenovy dny. Obě události zastřešuje Karlovarský symfonický orchestr, jeden z nejstarších symfonických orchestrů v Evropě. Dalšími významnými kulturními akcemi jsou například Mezinárodní pěvecká soutěž Antonína Dvořáka, Jazzfest Karlovy Vary a další.

Z hlediska průmyslu jsou Karlovy Vary známé tradicí sklářství, kterou s mimořádným úspěchem do dnešního dne reprezentuje firma Moser, založena podnikatelem Ludwigem Moserem v roce 1857.

Dalším odvětvím s dlouhou historií v regionu je výroba porcelánu. Místní potravinářský a nápojový průmysl stvořil originální Karlovarské oplatky i Karlovarskou Becherovku, s tradicí sahající až do počátku 19. století. Významný podíl na trhu minerálních a pramenitých vod má společnost Karlovarské minerální vody.

² <https://bikv.cz/cs>

¹ Údaj k 1.1. roku 2017- ČSÚ. Databáze demografických údajů za obce ČR. Územní změny, počty obyvatel, narození, zemřelí, stěhování (1971- 2017)

Obr. 1: Pohled na historické jádro města z lesní vyhlídky

I Analýza

A – Kontext: Stručný historický vývoj města

Město Karlovy Vary bylo založeno kolem roku 1350 panovníkem Karlem IV. Ten podle legendy objevil také léčivý účinek zdejších minerálních pramenů a už v roce 1358 dal nedaleko vývěru postavit Královský lovecký hrádek. V roce 1401 město získalo právo azylu a status města bez opevnění. V 17. století se začali kolem řeky Teplé budovat promenády a město postupně s příchodem bohatších návštěvníků ožívá. S rozrůstáním sídla se přesouvali hospodářské aktivity do okrajových částí. V roce 1759 zachvátil město ničivý požár, po kterém byla na původní parcelaci vybudována nová zástavba.

Na přelomu 18. a 19. století dochází v Karlových Varech k uplatňování nového stylu v architektuře – klasicismu a empiru a objevuje se také nový typologický druh – kolonády, které se budují na místě pramenů.

Po roce 1850 zaznamenaly Karlovy Vary mimořádný věhlas a nárůst počtu návštěvníků, s čím souvisela i rostoucí stavební aktivita. Budují se nové lázeňské objekty, hotely i veřejné kulturní stavby. Stavební ruch vyústil až do vzniku nových čtvrtí. Území, kde se podél třídy T. G. Masaryka rozvinula bloková zástavba, se stalo novou obchodně-správní částí města.

V roce 1928 došlo přiřčením Rybář, Tužnic a Drahovic k vytvoření Velkých Karlových Varů. Rozvoj města se úplně přerušil v průběhu druhé světové války a odsun většinového německého obyvatelstva vyvolal další regres. Vznik Mezinárodního filmového festivalu Karlovy Vary, který se řadí mezi nejstarší na světě, přispěl k postupnému znovubudování prestiže lázeňského města. V 70. letech došlo k větším zásahům do urbanistické struktury lázeňské části města vybudováním nové Vřídelní kolonády a Hotelu Thermal.

Po roce 1990 přešli státní lázně Karlovy Vary do rukou soukromých majitelů a do správy města se dostal jeho historický majetek, včetně kolonád a balneoprovozů.

Obr. 2: Kostelní náměstí v 1. polovině 20. století

I Analýza

A – Kontext: Historický vývoj lokality

Od přístřešků k první kolonádě

První zástavba byla soustředěna v blízkosti Vřídla na pravém břehu řeky Teplé a kolem hrádku na levém břehu. Na vršku nedaleko vývěru Vřídla byl ve 14. století postaven kostel sv. Marie Magdalény, který měl být, v duchovním smyslu, ochranou tohoto pramene. První přístřešek nad Vřídlem je známý ještě z období renesance – byl jednoduchý, ukončený báňovitou střechou s otvorem pro odvod páry. Vřídlo bylo rozvedeno do třech výtoků pro pitné, koupelové a hospodářské účely. Pro zavedení pitné kůry bylo v Karlových Varech mezníkem vydání spisu Odborné pojednání o karlovarské léčbě od Václava Payera, v roce 1522. Již v 17. století začíná převažovat pitný účel.

Po požáru v roce 1759 se lázně stali majetkem města a v roce 1761 byly obnoveny i požárem zničené obecné lázně u Vřídla. Pro pacienty byl nedaleko od nich postaven nový sál. Zrušením hřbitova u kostela sv. Marie Magdalény v roce 1784, se uvolnil prostor pro vznik Kostelního náměstí.

V roce 1794 byly obecné lázně nahrazeny parními lázněmi a místo vývěru se dočkalo nového pavilonu, kruhového gloriety. Už v roce 1809 dochází k průvalu Vřídla, který způsobil poškození, vedoucí ke ztracení některých staveb a k další úpravě celého prostoru. Výbuchem Vřídla si na povrch vyrazil cestu nový pramen, pojmenován Hygieia. Nad tímto pramenem byl v roce 1917 postaven trojlodní chrámek se sloupy v toskánském řádu. V roce 1824 došlo k dalšímu výbuchu, po kterém byli vybudovány nové parní lázně, propojeny přístřeškem s Vřídlem. Podle projektu Jozefa Esche se v roce 1826 postavila na břehu nová klasicistní kolonáda, navazující na již existující přístřešek. Později Josef Esch navrhl nové Vřidelní lázně, které nahradily Vřidelní sál. Plocha mezi lázněmi a kolonádou byla ponechána jako volné atrium.

Litínová kolonáda

Po padesáti letech své existence přestala kolonáda stačit náporům i nárokům lázeňských hostů, což vedlo k rozhodnutí o stavbě nové kolonády. Její podoba se hledala formou architektonické soutěže, do které bylo přihlášeno dvacet tři návrhů. Vítězným se stal návrh od vídeňské architektonické kanceláře Fellner a Helmer. Po sedmi měsících výstavby, byla v roce 1879 slavnostně otevřena. Její ocelová konstrukce umožnila velkorysejší interiér. Na severní straně bylo postaveno křídlo veřejných toalet.

Na místě Becherova divadla, byla podle návrhu architektů Fellnera a Helmera postavená nová budova divadla v neorokokového stylu. Pro veřejnost se otevřela v roce 1886. Na počátku 20. století byla na místě dnešního Divadelního náměstí odstraněna původní řada domů. Město se sice po vykoupení těchto parcel v roce 1909 zavázalo, že zde vybuduje moderní lázeňský dům, ale neúspěch tohoto plánu vedl v roce 1912 ke vzniku malého parčíku na volné ploše.

Obr. 3: Prostor kolem Vřídla na počátku 19. století

Obr. 4: Empirová kolonáda se sklenými výplněmi

Obr. 5: Průhled z Tržiště na Kostelní náměstí

Obr. 6: Interiér litínové Vřidelní kolonády

Obr. 7: Vřidelní lázně

Obr. 8: Zděné průčelí litínové kolonády

Obr. 9: Nová louka a část zástavby na Divadelním náměstí

I Analýza

A – Kontext: Historický vývoj lokality

Dřevěné provizorium

V roce 1939 byla litinová kolonáda rozebrána z důvodu zanedbané údržby a z toho vyplívajícího špatného technického stavu. Krátce na to byla vypsána nová architektonická soutěž, která byla v duchu německé okupace Čech, Moravy a Slezska, určena jen pro architekty německého původu. Soutěž byla z hlediska počtu přihlášených návrhů – celkem sto patnácti, velmi úspěšná.

Vítězem soutěže se stal architekt Hans Merthens, který ve svém návrhu situoval promenádní halu s hudebním sálem na levém břehu řeky Teplé a uzavřeným přemostěním ji propojil s navrženou halou Vřídla na pravém břehu řeky. Tento návrh, jako i další, počítal s rozsáhlejší asanací na území. Žádný ze soutěžních návrhů nakonec nebyl realizován a na místě byla postavena provizorní dřevěná hala, která s úpravou tesařské konstrukce (podle projektu Ladislava Kozáka) v roce 1947, stála na místě až do výstavby další kolonády. V roce 1958 byla kolonáda u nábrežní zdi doplněna třeláží.

Beton, sklo a ocel

O vypsání nové veřejné ideové architektonické soutěže bylo rozhodnuto v roce 1959 a v dalším roku byla urbanisticko-architektonická soutěž na návrh Vřídlní kolonády vypsána. Soutěž se zaměřovala na urbanistické řešení bezprostředního okolí Vřídla a architektonické a technickoekonomické řešení první etapy výstavby nové vřídlní haly s kolonádou a také studií umístění nového balneo-terapeutického ústavu.

Tato soutěž znovu oživila ideu propojení všech kolonád od Mlýnského pramene po Vřídlo, která byla diskutovaným tématem už od roku 1874. Jejím předmětem totiž bylo i urbanisticko-architektonické řešení dlouhodobého výhledu výstavby nové tržní kolonády, případně propojení všech kolonád.

V soutěži se sešlo přes třicet návrhů. Porota neudělila první místo s odůvodněním, že ani jeden z návrhů nedisponoval takovou kvalitou, aby se mohl stát podkladem pro architektonicko-urbanistické řešení. Druhé místo získal návrh architekta Jaroslava Otruby.

V roce 1961 se uskutečnila druhá soutěž, do které byli přizváni autoři nejlépe hodnocených návrhů z první soutěže. Celkově bylo do soutěže zasláno 14 návrhů a vítězným se stal návrh architekta Jaroslava Otruby.

Stavbu realizoval Stavební podnik města Karlovy Vary, mezi lety 1971–75. Kolonáda byla slavnostně otevřena dne 11. května 1975. Pojmenována byla dle prvního kosmonauta J. A. Gagarina, na kterého počest byla před kolonádou osazena i jeho socha.

V rámci realizace objektu došlo u některých detailů k odchýlení se od původního návrhu. Dalším významným zásahem do díla, bylo vestavění administrativních prostor do pater kolonádních hal po roce 1978.

Od počátku 90. let proběhlo několik úprav interiéru a sanací havarijních částí stavby. V roce 2006 byla v původním suterénu zřízena muzeální expozice se zázemím pro pokamenování vřídlní vodou.

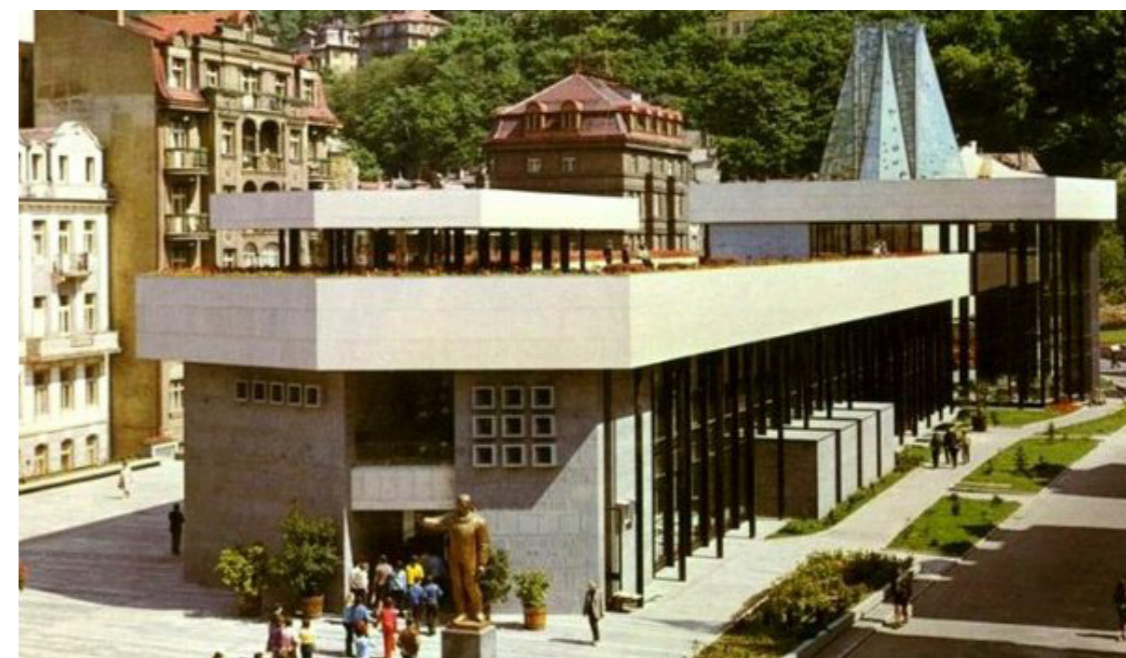
Obr. 10: Dřevěná kolonáda s budovou Vřídlních lázní.

Obr. 11: Tesařská konstrukce vyzdvížená nad Vřídlem

Obr. 12: Dřevěná třeláž u nábrežní zdi.

Obr. 13: Vřídlní kolonáda se sochou kosmonauta Jurije Gagarina

I Analýza

A – Kontext: Schématický vývoj zástavby

Schéma 1: Zástavba kolem roku 1840

Schéma 2: Zástavba kolem roku 1880

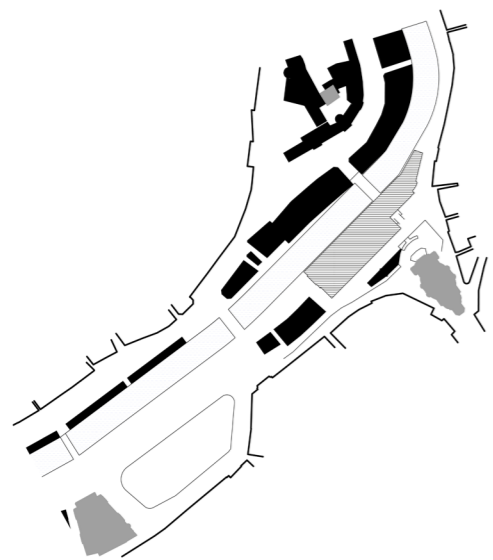

Schéma 3: Zástavba kolem roku 1920

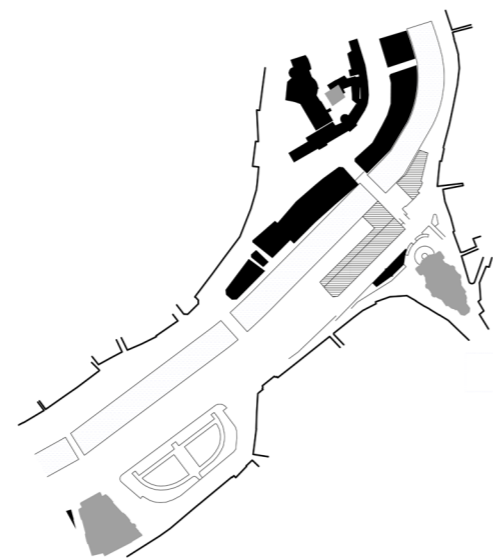

Schéma 4: Zástavba kolem roku 1960

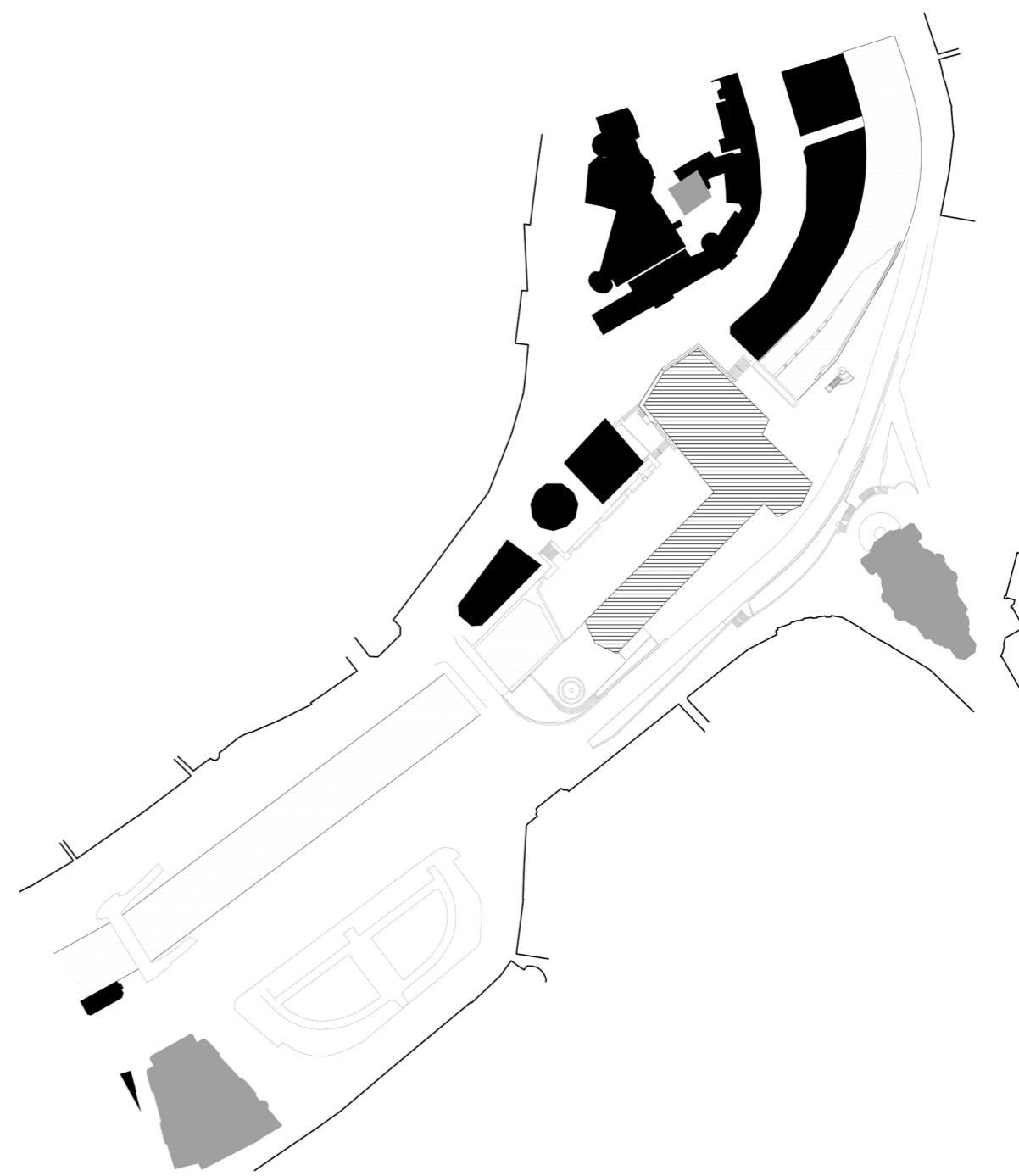

Schéma 5: Stav v roce 2018

I Analýza

B – Typologie: Historický vývoj

Kolonáda je krytá, do jedné nebo dvou stran otevřená chodba, se sloupořadím a vyznačuje se rovným kladím. Předobraz kolonád lze najít v architektuře antického Řecka. Sloupová síň, nazývaná stoa, sloužila především jako ochrana před slunečním zářením či deštěm. Podle slov Vitruvia, měla zabezpečit přístřeší pro lid, aby se měl kam po divadelním představení uchýlit, v případě nepohody*. Mezi nejvýznamnější stavby tohoto druhu se řadí malbami vyzdobená Stoa Poikilé ze 4. stol. př.n.l., která dala pojmenování nejenom škole v ní působící, ale i celému filozofickému směru – stoicismu. Eumenova stoa byla postavena na aténské akropoli za vlády Eumenésa II (197–159 př.n.l.). Jeho následovník Attalus II dal později na aténské Agoře vystavět Attalovu stoiu, kterou věnoval městu, aby sloužila pro účely vzdělávání. Zbořena byla v roce 267 n.l. a mezi lety 1952-56 se jí podařilo kompletně obnovit.

Římský císař Hadrián se nechal, jako milovník řeckého umění a kultury, při stavbě Vily Adriana v Tivoli inspirovat řeckou Agorou. Poikilé (it. Pecile) bylo prostranství s plaveckým bazénem a závodíštěm obehnaným krytou sloupovou chodbou, která vrcholila na západní straně až 15 m vysokým objektem se sklady a pokoji pro služebnictvo.

Oblibu si kolonády získaly zejména v renesanci a baroku. Ikonickým příkladem z tohoto období je Berniniho kolonáda na svatopetrském náměstí v Římě. Papež Alexandr VII pověřil v roce 1656 úpravou náměstí před chrámem sv. Petra v Římě italského architekta Gian Lorenza Berniniho. Symetricky komponované kolonády uzavírají po stranách oválně tvarované náměstí, které je široce otevřené ve směru k řece Tibeře. Monumentální sloupy jsou řazeny ve čtyřech řadách. Kolonády se v tomto období objevují i v zahradní architektuře, jako například kolonáda Bosquet de la Collonade v zámeckém parku ve Versailles. Architekt Jules Hardouin-Mansart tady v roce 1684 navrhl na půdorysu kruhu dvojité sloupořadí s dvaatřiceti oblouky, pod kterými byly umístěny fontány. Kolonády zůstali také oblíbenou součástí repertoáru historizujících slohů. Jedním z příkladů je kolonáda obíhající nádvoří Nového muzea v Berlíně, které vznikalo v letech 1843–1855 a jehož tvůrcem byl Friedrich August Stüler, žák Karla Friedricha Schinkela. Inspiraci renesanční architekturou a kolonádami, lze spatřit i v architektuře 20. století. Příkladem může být lublaňská ústřední tržnice, protáhlý objekt od architekta Josefa Plečnika, který byl zrealizován na břehu řeky Lublaňky, v hlavním městě Slovinska, v letech 1938–1939.

Citaci tradičních forem možno hledat i v modernistické architektuře. Palácio da Alvorada, dílo brazilského architekta Oscara Niemeyera, bylo v hlavním městě Brazílie vybudováno v roce 1958, jako sídlo prezidenta a vyznačuje se velmi plastickým pojednáním sloupořadí. V protikladu k této realizaci, stojí přísně racionálně formy kolonády na hřbitově San Cataldo, dokončeném v roce 1971, od dalšího ikonického architekta 20. století, Alda Rossiho.

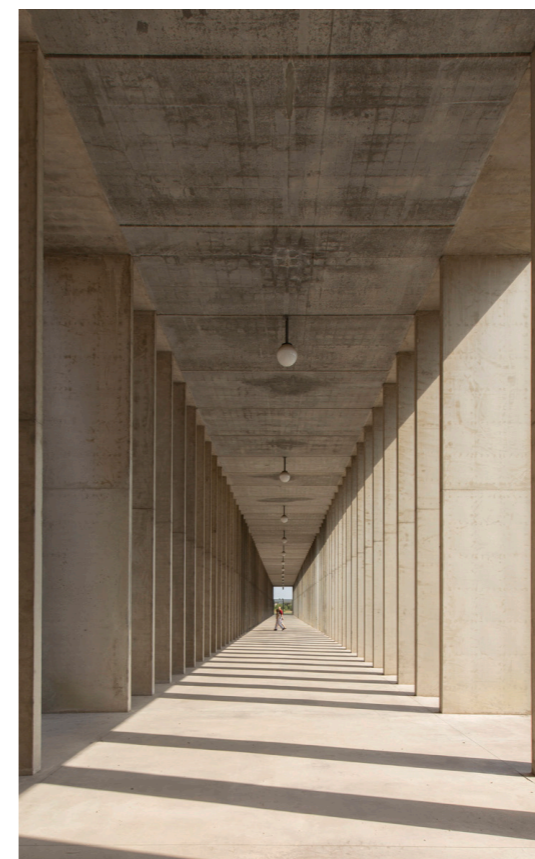
V rámci současné architektonické tvorby je možné inspiraci kolonádami vyčíst například v realizacích Muzea moderní literatury v Marbachu, nebo Galerii Jamese Simona v Berlíně, jejichž autorem je architekt David Chipperfield. Reprezentativní charakter obou staveb je dosažen řadami hladkých převýšených sloupů čtverhranného průřezu, které kopírují obvod stavby.

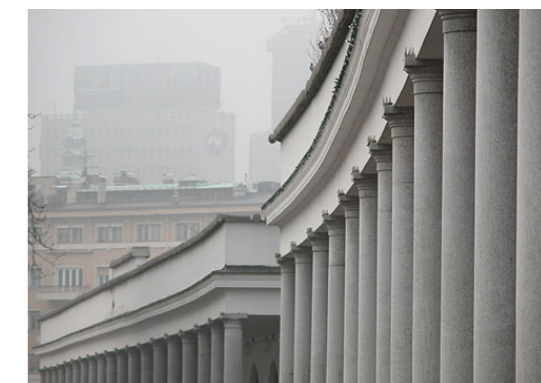
Obr. 14: Attalova stoa, Atény

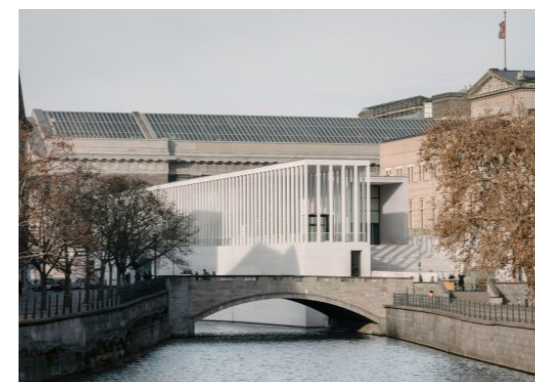
Obr. 15: Pecile, Tivoli

Obr. 16: San Cataldo Cemetery, Modena

Obr. 17: Ljubljanska Tržnica, Lublaň

Obr. 18: James Simon Gallery, Berlin

Obr. 19: Palácio da Alvorada, Brasília

I Analýza

B – Typologie: Reference – svět

Kolonáda Maxima Gorkija, Mariánske Lázně

Rok: 1888–1889

Architekt: Hans Milksche a Julian Niedzielski

Místo: Mariánské Lázně, Česká Republika

Litinová kolonáda byla postavena na stopě zaobleného promenádního sálu s butiky, který stál na jejím místě od 20. let 19. století. Objekt byl ukončen ve styku s novoklasicistní Starou kolonádou z poloviny 19. století, která byla zachována. Spolu s ní objekt dosahoval délku až 189 m. Délka dnešní kolonády je po asanaci staré kolonády 135 m.

Hala Spacerowa

Rok: 1899

Architekt: Karl Grosser

Místo: Świeradów-Zdrój, Polsko

Hala je součástí ústředního lázeňského objektu Dom Zdrojowy. Se svojí délkou 80 metrů, se řadí mezi nejdelší stavby tohoto typu v Polsku. Součástí haly je i orchestrální jeviště. Před východem z haly je situován zdroj minerální vody.

Le Hall des Sources

Rok: 1903

Architekt: Charlese Lecoœur

Místo: Vichy, Francie

Hala byla vybudována v roce 1903 na místě pramenů, kde předtím stávali lázně. Od 70. let je pod její střechou sdruženo šest pramenů.

Obr. 20: Kolonáda Maxima Gorkija

Obr. 21: Kolonáda Maxima Gorkija

Obr. 22: Hala Spacerowa

Obr. 23: Hala Spacerowa

Obr. 24: Le Hall des Sources

Obr. 25: Parc des Sources

I Analýza

B – Typologie: Reference – svět

Wandelhalle im Bad Kissingen

Rok: 1910–1911

Architekt: Max Littmann

Místo: Bad Kissingen, Německo

Objekt je navržen jako 90 metrů dlouhý trojlodní bazilikální prostor. Plošně jde o jednu z největších pitných hal na světě. Konstrukce je ze železobetonu. Brunnenhalle je součástí kolonády a jsou v ní situovány dva prameny, Rakoczy a Pandur. Prostor slouží jako promenádní hala při pitné kůře.

Terme Bonifacio VIII

Rok: 1964–1965

Architekt: Luigi Moretti

Místo: Fiuggi, Itálie

Centrem lázní ve městečku Fiuggi je pramen Boniface VIII. V 60. letech zde byly postaveny lázně, které ve futuristickém duchu navrhl italský architekt Luigi Moretti. Užívány jsou formy evokující hříby, nebo i beduínské stany.

Kolonáda v Luhačovicích

1946–52

Architekt: Oskar Poříška

Místo: Luhačovice, Česká Republika

Architekt měl za cíl zmírnit dlouhou lineární formou kolonády monumentální působení objektů Smetanova a Společenského domu. Z ústřední lázeňské dvorany vystupují křídla Velké a Malé kolonády.

Obr. 26: Wandelhalle, Bad Kissingen

Obr. 27: Trinkhalle, Bad Kissingen

Obr. 28: Terme Bonifacio VIII

Obr. 29: Terme Bonifacio VIII

Obr. 30: Kolonáda v Luhačovicích

Obr. 31: Kolonáda v Luhačovicích

I Analýza

B – Typologie: Reference – lokalita

Mlýnská kolonáda

Ve 40. letech 19. století byla vypsaná soutěž, ze které nevyšel návrh pro realizaci. Městská rada proto se záměrem najít novou podobu kolonády oslovila architekta Jozefa Zítka a ten v roce 1869 předložil svůj první návrh. Projekt se na cestě k realizaci změnil do podoby trojtraktové dispozice přízemní sloupové haly, která je zastropena kazetovým stropem. Na příčné ose je objekt rozšířen o půlkruhem uzavřené orchestřiště.

Ustoupený pavilón na střeše zvýrazňuje monumentální působení objektu. Střecha s terasou je obehnaná balustrádovou atikou, kterou zdobí dvanáct soch. Jejich počet je odvozen od počtu měsíců v roce.

Kolonáda Sadového pramene

V roce 1880 padlo rozhodnutí o výstavbě koncertního sálu a restaurace. Architekti Fellner a Helmer navrhli neorenesanční objekt z litiny který je doplněn o přízemní kolonádu se šestibokými pavilony v nárožních pozicích. V 60. letech 20. století, byl koncertní sál s restaurací zbořen spolu s částí kolonády.

Tržní kolonáda

Kolonáda byla postavena na uvolněném místě po zbourání radnice. Soutěž na novou Tržní kolonádu skončila bez úspěchu, a to vedlo k upřednostnění dočasněho řešení. Vypracováním návrhu na přístřešek ze dřeva byl pověřen v Karlových Varech už osvědčený ateliér Fellner a Helmer. Kolonáda s ozdobnou dřevorezbu byla postavena v roce 1883 a v roce 1904 byla ještě rozšířena o pravé křídlo.

Zámecká kolonáda

Zámecký pramen byl chráněn prvním půlkruhovým altánem od roku 1797. V roce 1830 byl nad pramenem postaven nový kruhový pavilón se sloupy toskánského řádu, od architekta Jozefa Esche. K pavilonu dobíhala přímá kolonáda s nízkou sedlovou střechou. Po téměř dvou dekádách byli její dřevěné sloupy nahrazeny kamennými pilíři.

Současná secesní kolonáda je dílem vídeňského architekta Friedricha Ohmanna a pochází z let 1911-1912. Sestává ze tří hlavních částí a je navržena jako monolitický skelet. V roce 2000–2001 byla kolonáda přestavěna na lázně podle projektu Ing. Arch. Alexandra Mikoláše.

Obr. 32 Mlýnská kolonáda

Obr. 33 Sadová kolonáda

Obr. 34 Tržní kolonáda

Obr. 35 Zámecká kolonáda po přestavbě na lázně

I Analýza

B – Typologie: Reference – lokalita

Vřidelní kolonáda

Objekt tvoří dvě pravoúhlá křídla kolonádních hal, které jsou orientovány směrem na Tržiště a Divadelní náměstí. V místě jejich styku je ve vyvýšeném polygonu umístěn Vřidelní sál. Půdorys objektu ve tvaru písmene L vymezuje prostor, kde byla řeka překlenuta železobetonovou platní veřejného prostranství. Objekt je ustoupen od Vřidelní ulice a před severním průčelím je ponecháno volné prostranství.

Skeletová konstrukce s kovovými sloupy a proskleným pláštěm umožnila prosvětlení interiéru. Obvodové stěny jsou z venku obloženy šedým granitem. Pro budovu jsou charakteristické masivní atiky a její dominantou je skleněný prolamovaný útvar, který je vyzdvižen nad Vřidlem a symbolizuje jeho vývěr.

Objekt je v celém rozsahu podsklepen a jeho suterénní část navazuje na sklep někdejší haly Hygieia a asanovaného křídla s toaletami, který byl součástí litinové kolonády. Suterén má převážně technický účel a slouží pro čerpání, rozvod a tepelnou regulaci vřidelní vody, která je z tohoto místa rozváděná do lázeňských provozů ve městě. Ve sklepních prostorách pod severozápadním křídlem, byla na levém břehu řeky, situována veřejná hygienická zařízení. Střechy kolonády byly navrženy jako pochozí, avšak záhy po dokončení stavby byli z důvodu technických problémů znepřístupněny. Součástí objektu jsou také umělecká díla, na kterých tvorbě se podílela také známa dvojice umělců Jaroslava Brychtová a Stanislav Libenský..

Obr. 28: Pohled na Vřidelní kolonádu z Divadelní lávky

Obr. 30: Přemostění řeky Teplé

Obr. 31: Severní průčelí kolonády

Obr. 31: Vřidelní ulice

Obr. 31: Jižní průčelí kolonády

II. Návrh

II. Návrh

Teze

Součástí této práce bylo seznámení se s objektem, jeho historií a kontextem, ve kterém vznikl. Porozumění této architektuře bylo nevyhnutelným předpokladem pro nový návrh.

Z důvodů chybných rozhodnutí při realizaci objektu, zanedbané údržby a špatnému způsobu provozování, je objekt v současnosti ve špatném technickém stavu. Tyto poruchy zřejmě nejsou natolik závažného charakteru, aby z čistě ekonomického hlediska, nebyla prodloužením životnosti objektu, vykompenzovaná investice do jejich oprav. Problém současné kolonády, se však týká také její morální životnosti. Lze vypožorovat, že na objekt je delší dobu nahlíženo, jako na relikvii neblahé minulosti a necitlivý zásah do struktury města.

Z architektonického a urbanistického hlediska jde o naprosto pravdivé vyjádření tendencí dané doby. Z dnešního pohledu, kdy relativně kompaktní historické jádro Karlových Varů považujeme za velkou devizi města, lze tehdejšímu přístupu vyčítat plánované, rozsáhlé a do jisté míry také uskutečněné asanace a radikální přetvoření místa.

K akceptaci této architektury jistě nepřispívá omezení v provozu některých částí budovy, zejména se to týká střešní terasy a Vřidelního sálu. Názory na urbanistické a architektonické řešení objektu jistě ovlivňuje způsob jeho užívání (dodatečné vestavby, a podobně). Návrh stávající Vřidelní kolonády vychází z předpokladu realizace širšího urbanistického konceptu vítězného architektonického návrhu. Široké přemostění řeky Teplé, mělo být součástí otevřeného prostranství, jehož vznik byl podmíněn asanací zástavby na levém břehu řeky. Tato asanace nebyla v plánovaném rozsahu provedena a přiznáním památkové hodnoty některým z dotčených budov, byla otázka jejich odstranění definitivně zodpovězena. Lze prohlásit, že smysl přemostění nebyl a pravděpodobně už v původně zamýšleném významu, ani nemůže být naplněn. Negativní dopady, vyplývající z jeho existence – jako například zamezení průhledu přes koryto řeky, nebo možné ohrožení okolí v případě výraznějšího zvýšení hladiny řeky, převažují nad jeho přínosem.

V případě odstranění přemostění by došlo k asanaci podstatné části objektu a narušení původního konceptu. Myšlenka zachování objektu – křídla na pravém břehu řeky, v takovém případě i s ohledem na výše popsané fakty, ztrácí na síle. V této práci se přikláním k variantě, kdy podmínkou nového návrhu, není nutnost zachování stávajícího objektu, nebo jeho částí.

Navržené objekty

Plánované asanace

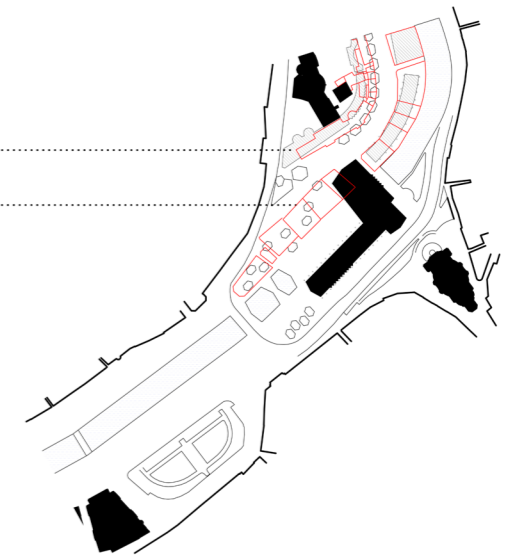

Schéma 6: II soutěž Vřídlo, návrh Ing. arch. Jaroslava Otruby

Zamýšlené otevřené veřejné prostranství

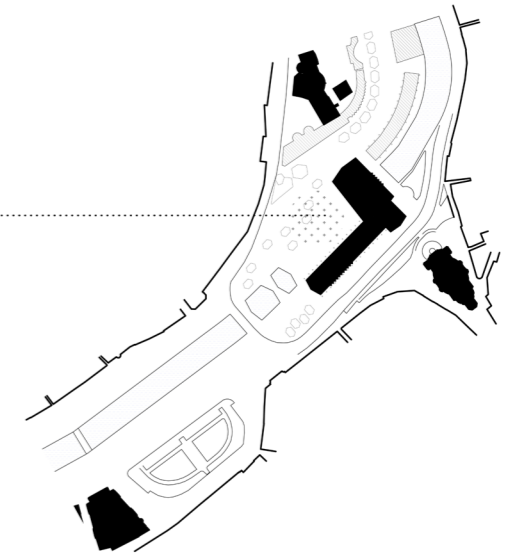

Schéma 7: II soutěž Vřídlo, návrh Ing. arch. Jaroslava Otruby

Část objektu zamezující průhled korytem řeky

Nenaplněný koncept otevřeného prostranství

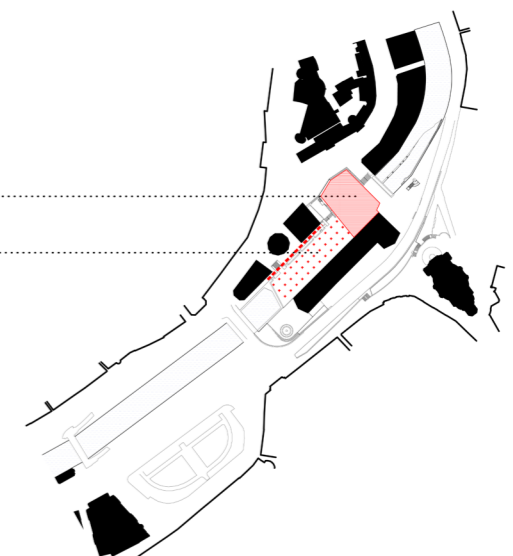

Schéma 8: Stávající stav

II. Návrh

Koncept

V návrhu je počítáno s odstraněním přemostění řeky Teplé, ze druhé poloviny 20. století a vybudováním nové lávky na jejím původním místě. Tímto zásahem se znova otevře průhled korytem řeky, která je důležitým činitelem v prostředí. Demolice se vztahuje i na nadzemní a podzemní část objektu stávající Vřídelní kolonády.

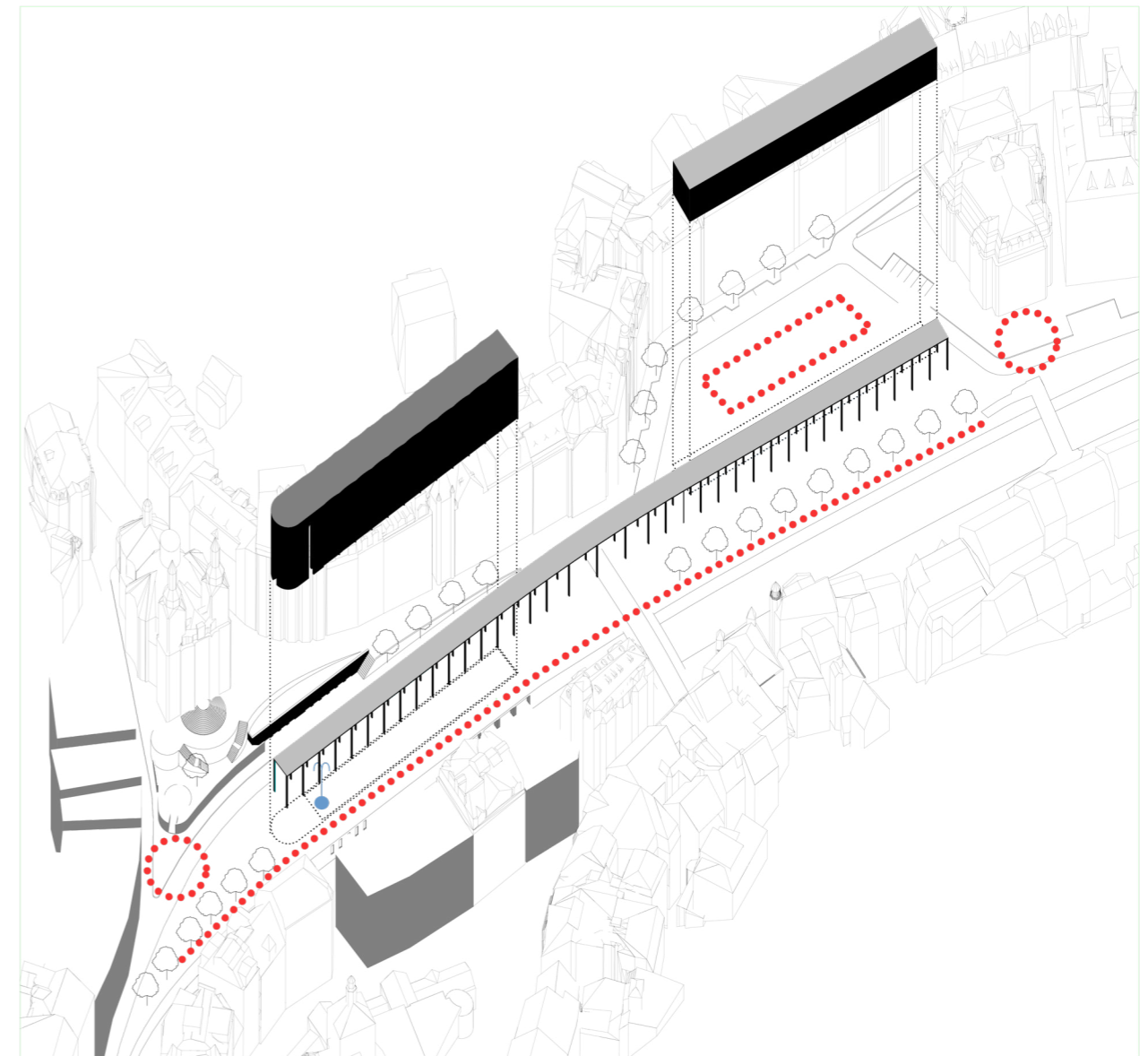
Na místě původní kolonády je navržen nový objekt, který má počátek za osou lávky, čímž je zachován historický průhled z Tržiště na kostel sv. Marie Magdalény. Za lávkou, ve směru toku řeky, je navrženo volné prostranství, které je součástí Kostelního náměstí.

Hlavním účelem objektu je vytvořit důstojnou schránku pro Vřídlo, jako největší karlovarský pramen. Na řešeném území stálo historicky několik kolonád a návrh se obrací znova k této typologii. Objekt má liniový charakter a jeho půdorysná stopa sahá od Kostelního až po Divadelní náměstí. Velkorysou délkou je kolonáda největší v Karlových Varech, co vzhledem k jejímu významu, není nepatřičné.

Těžištěm navrženého objemu je přirozeně místo vývěru Vřídla, jehož umístění se liší jen o jednotky metrů, vůči jeho původní pozici. Nad těžištěm je navržena budova Vřídelního sálu, která respektuje polohu předchozích kolonád, situovaných na pravém břehu řeky Teplé, v blízkosti nábřežní zdi.

Vřídelní sál je obklopen otevřenou sloupovou chodbou, vedenou až na Divadelní náměstí. Její tvar se přizpůsobuje hraně řeky a uliční čáře parcel na jihovýchodní straně Divadelního náměstí. Místo ohybu řeky je zrcadleno zaoblenou částí kolonády. Tato část má subtilnější charakter, protože se nejvíc přibližuje k průčelím sousedních objektů a překračuje i prostor ulice.

Ve směru k divadlu má kolonáda přímý tvar a její hmota je rozšířená směrem k Divadelnímu náměstí. Kolonáda diferencuje prostor stávajícího náměstí a vymezuje novou promenádu u řeky. Je to odkaz na zástavbu, která vytyčovala nábřeží ještě na počátku 20. století. Na opační straně kolonáda definuje severní hranu Divadelního náměstí. Uzavřením získává prostranství intimnější charakter, jasnější tvar a orientaci. Jeho podélná osa protíná budovu Městského divadla, která je jeho jasnou dominantou. Plocha náměstí je sjednocena vydlážděním. Před hlavním vstupem do divadla je vytvořena piazzeta.

Součástí kolonády jsou komerční prostory, přinášející na hranu obou prostranství nové děje, které mohou přispět ke zvýšení atraktivity veřejného prostoru. Komerční prostor kolonády u divadla je příhodný pro situování velkorysé kavárny. Vazba divadla a kavárny existovala v tomto místě před asanací původní zástavby.

Střeška kolonády je v celé své délce pochozí. Vertikální komunikace vedoucí do této úrovně jsou situovány u Vřídelního sálu a v části kolonády u Divadelního náměstí. Ze střešní promenády se nabízí pohled z výšky do Vřídelního sálu a na výtrysk Vřídla.

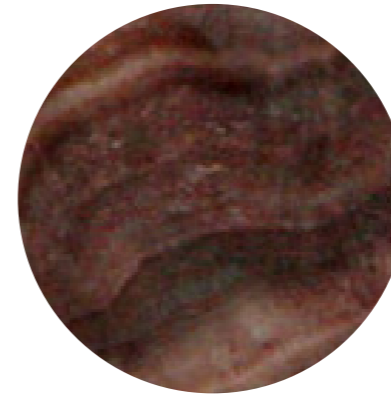
V suterénu pod Vřídelním sálem jsou navrženy lázně s hlavním bazénem v prostoru u nábrežní zdi.

Oživení promenády u Divadelního náměstí, na pravém břehu řeky Teplé, je jedním z cílů návrhu. V současné době je v tomto prostoru vedena komunikace a část plochy je vymezena pro dopravu v klidu. V návrhu se předpokládá s vedením motorizované dopravy ulicí Divadelní náměstí a v místě promenády není navržena komunikace pro přejezd motorových vozidel.

Inspirací pro materiálové řešení se stal Vřídlovec, který vzniká usazováním karbonátů z mineralizované termální vody Vřídla a je specifickým artefaktem lokálního přírodního prostředí. Karlovarský vřídlovec má typické narudlé a žlutohnědé páskování, které je způsobeno oxidy a hydroxidy železa.

Nosná konstrukce Vřídelní kolonády je z pohledového betonu, který reprezentuje karbonátové sloučeniny, základní stavební materiál Vřídlovce. Princip zabarvení Vřídlovce je do materiálového řešení kolonády převeden probarvením betonu železitými pigmenty.

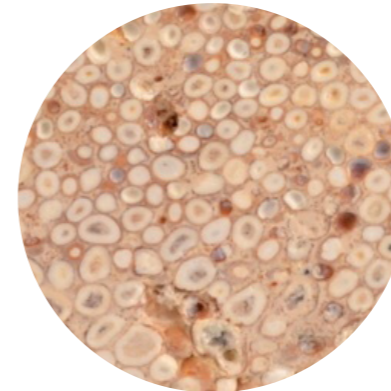
V intercolumniích jsou v jejich vrchní polovině umístěny zaoblené betonové výplně, které snižují průchodnost paprsků slunečního záření a zmírňují účinky povětrnostních vlivů, zejména deště.

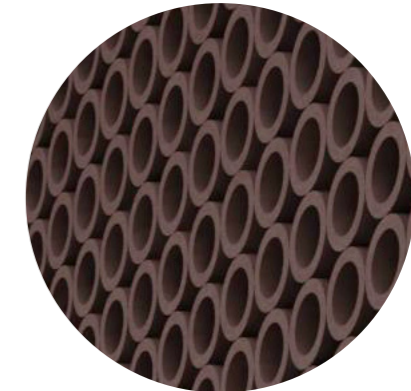
Karlovarský vřídlovec

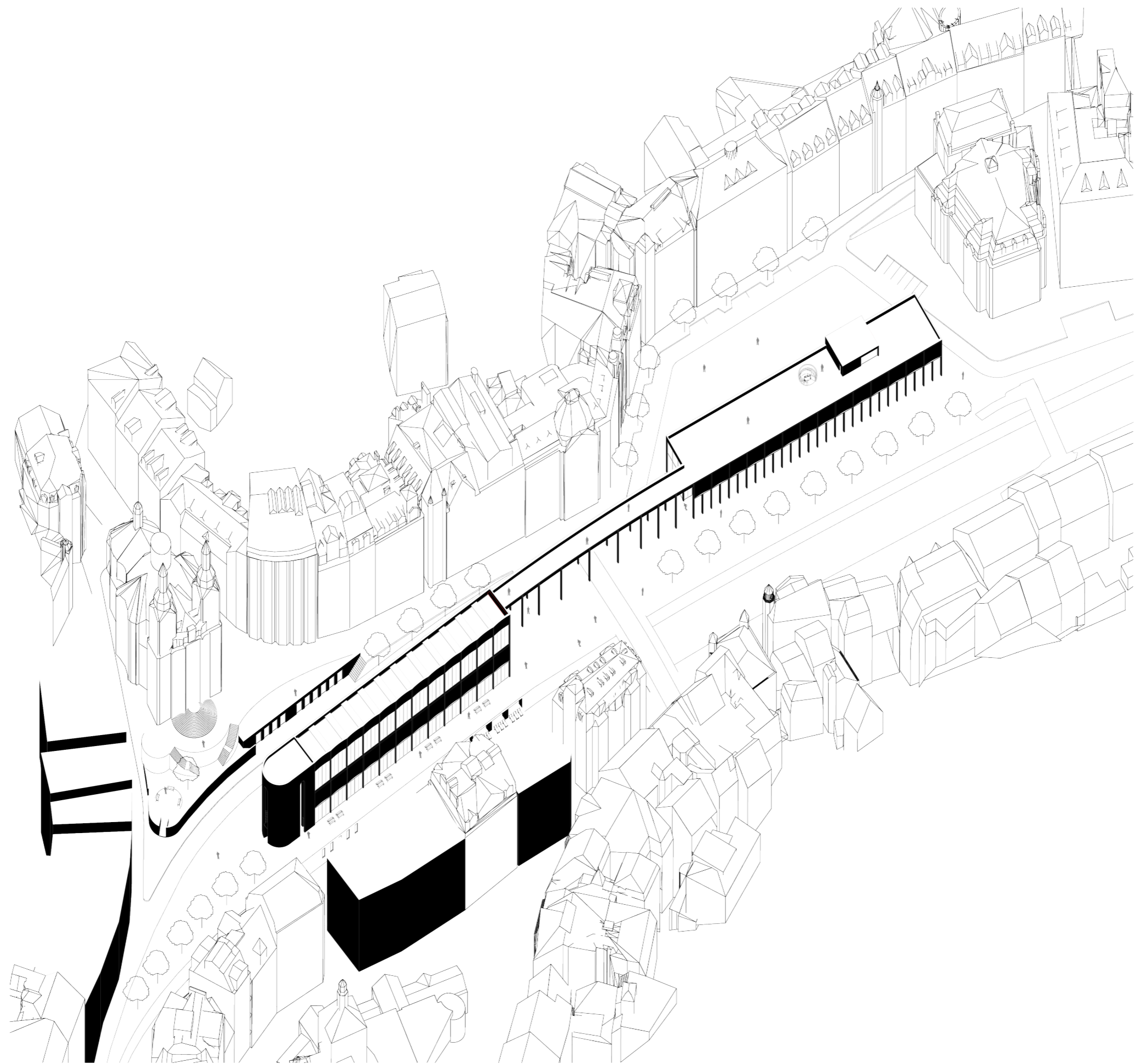
Probarvený beton

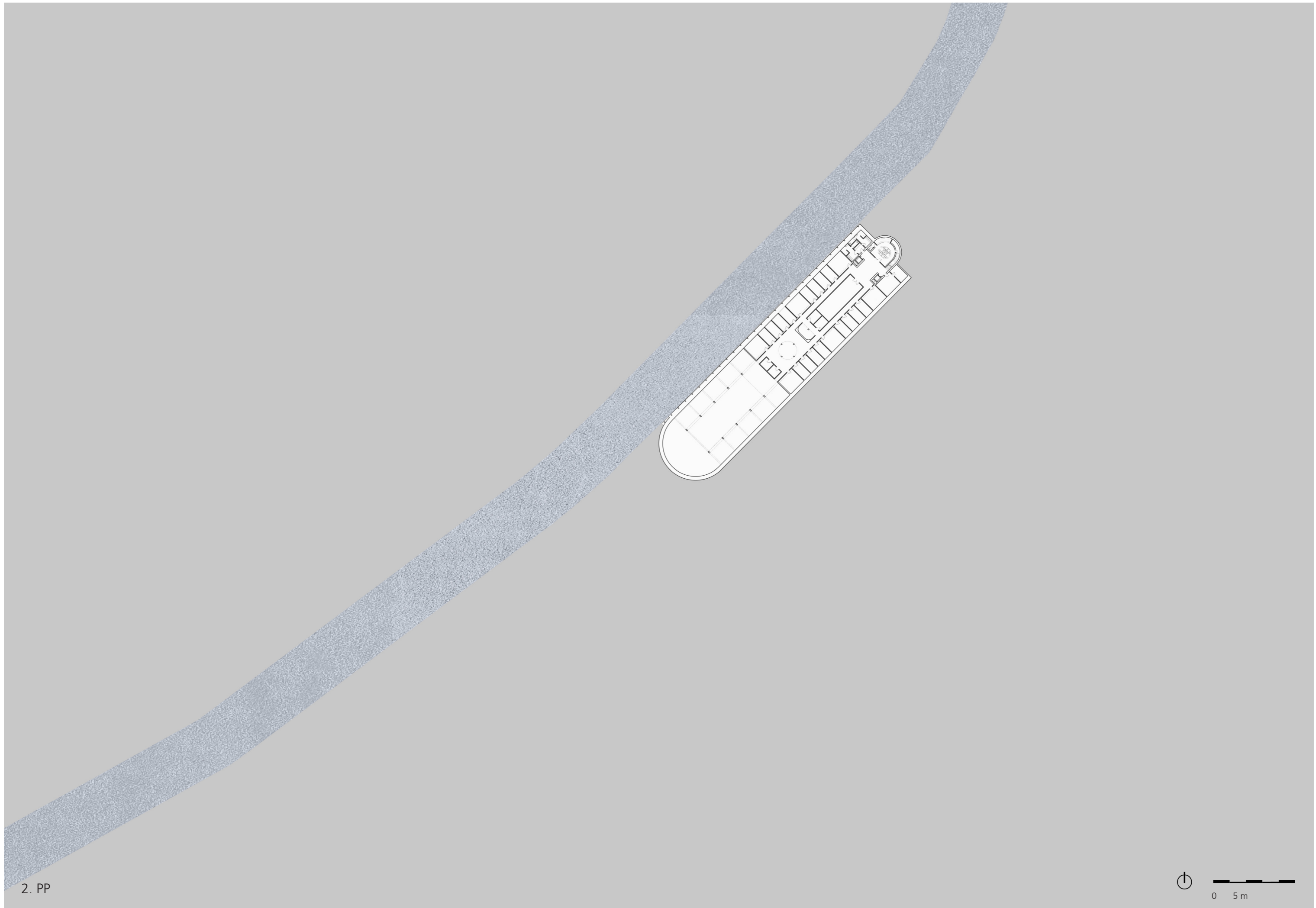

Struktura specifického druhu vřídlovce, tzv. hrachovce

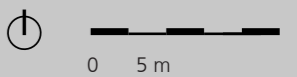

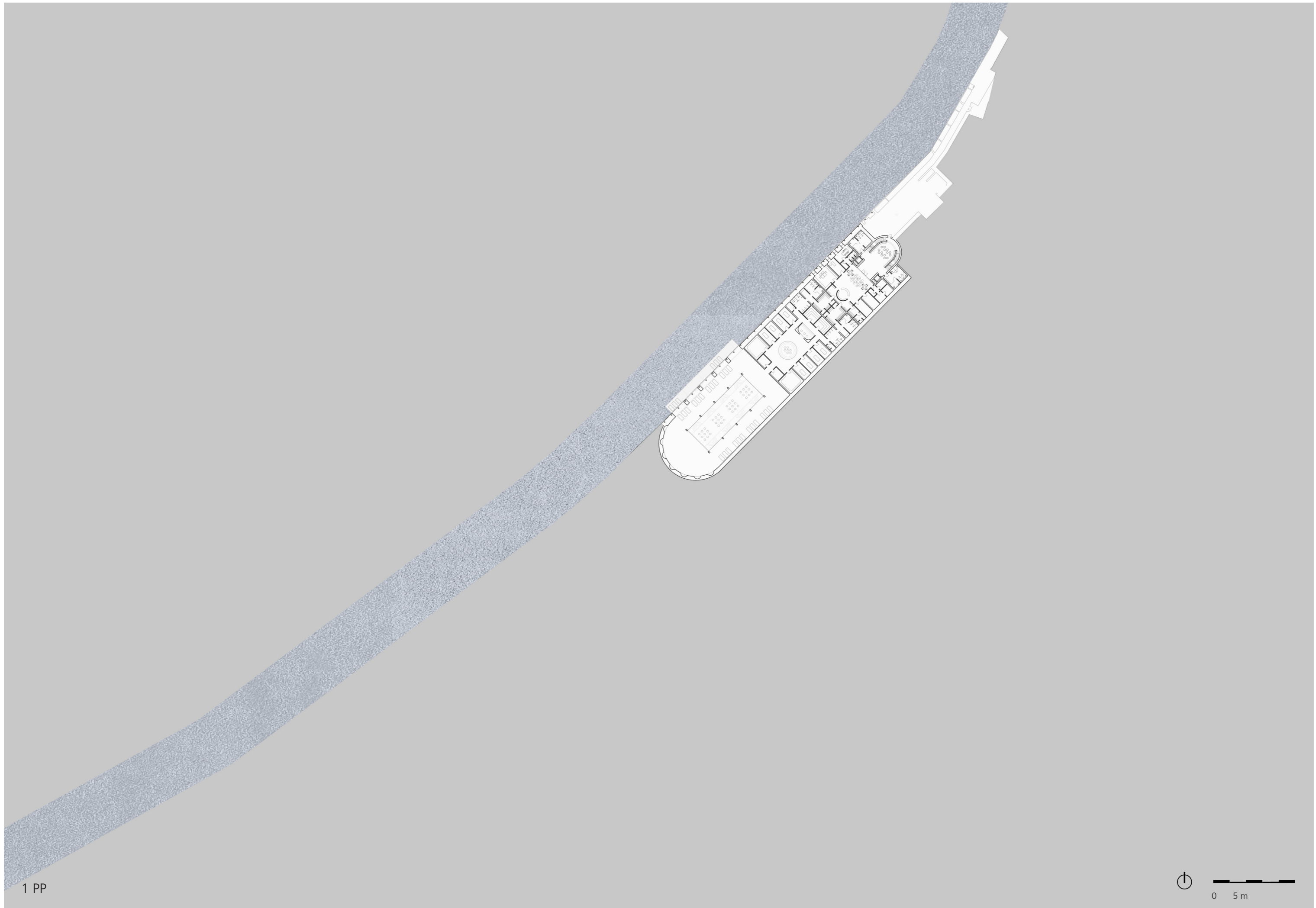
Struktura prefabrikovaných betonových elementů

2. PP

1 NP

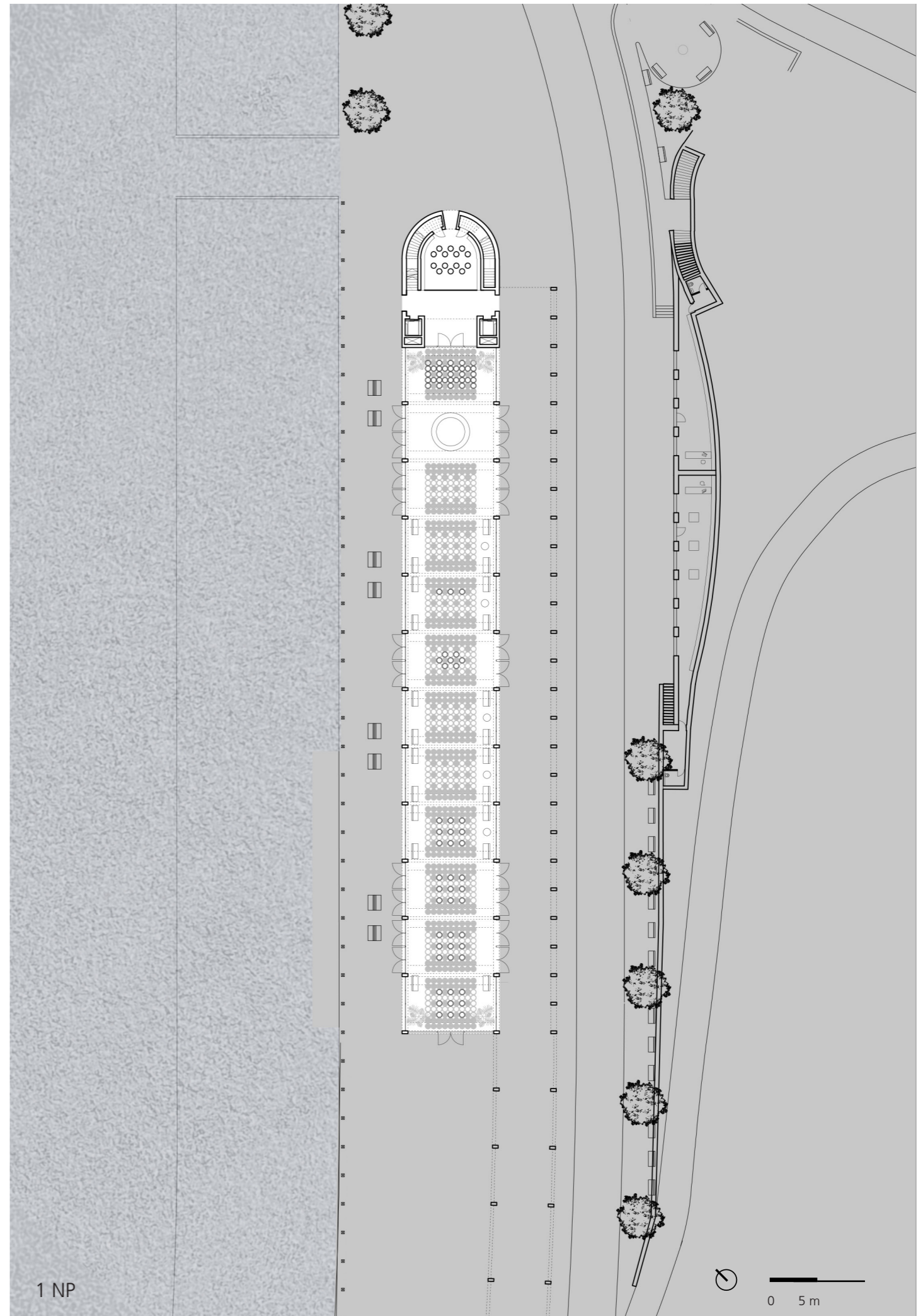
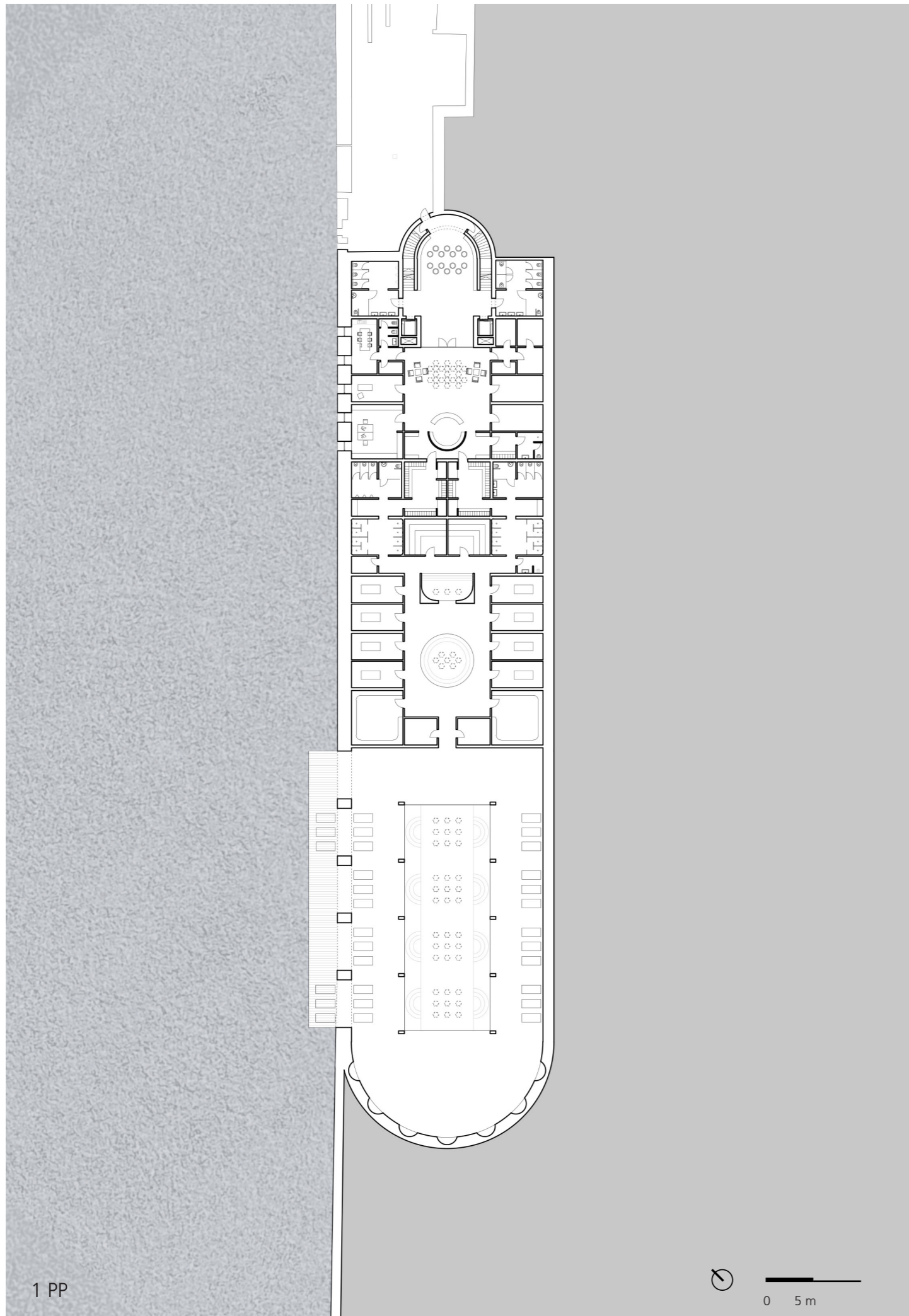

2 NP

0 5m

Bibliografie

ZEMAN, Lubomír.: *Dějiny a stavební historie území a objektu. Vřídelní kolonáda a její okolí*, 2017, Statutární město Karlovy Vary

Strategický plán udržitelného rozvoje Statutárního města Karlovy Vary

Státní okresní archiv Karlovy Vary, Karlovy Vary soutěž Vřídlo, 3 - 1023

Mapa města Karlovy Vary, Císařský otisk stabilního katastru, 1842

Plán lázeňského centra a nových čtvrtí, Schindler 1876

Mapa města Karlovy Vary, 1913

Vřídelní kolonáda v Karlových Varech, starý stav. Architektonický ateliér Beta

II soutěž Vřídlo Karlovy Vary, Ing. arch. Jaroslav Otruba

Vřídelní kolonáda a její okolí, ověření stávajícího stavu, Ing. Štěpán Mosler

KŇAVOVÁ, Eva.: *Karlovarský vřídlovec. Závěrečná práce 2. ročníku Rudolfské akademie, 2014 / 2015*

Tryskající poklady Karlových Varů aneb 81 léčivých pramenů slavného lázeňského města. In: Reflex.cz. [online]. [vid. 2018-11-04]. Dostupné z : <<https://www.reflex.cz/clanek/lide-a-zeme/89789/tryskajici-poklady-karlovy-varu-aneb-81-lecivych-pramenu-slavneho-lazenskeho-mesta.html>>

DIVADELNÍ NÁMĚSTÍ In: Karlovyvary.cz. [online]. [vid. 2018-11-04]. Dostupné z : <<https://www.karlovyvary.cz/cs/divadelni-namesti>>

CO SE ZDE LÉČÍ. In: Karlovyvary.cz. [online]. [vid. 2018-11-02]. Dostupné z : <<https://www.karlovyvary.cz/cs/co-se-zde-leci>>

VLČEK, Pavel.: *Dějiny architektury pravěku a starověku, 2005, Vydavatelství ČVUT*

PECILE. In: Vvhl.soic.indiana.edu. [online]. [vid. 2018-11-04]. Dostupné z : <<http://vwhl.soic.indiana.edu/villa/pecile.php#>>

ZEMAN, Lubomír.: *Kolonády v Západočeských lázních. Sborník muzea Karlovarského kraje 16 / 2008.*

SPRÁVCE PRAMENŮ: Koupel ve Vřídle je euforická. In: Zpravy.idnes.cz. [online]. [vid. 2018-11-04]. Dostupné z : <https://zpravy.idnes.cz/lide-ceska-spravce-pramenu-karlovy-vary-milan-trnka-fhx-llide-ceska.aspx?c=A170313_144116_domaci_zt>

Wandelhalle (covered promenade). In: Badkissingen.de. [online]. [vid. 2018-11-05]. Dostupné z : <<https://www.badkissingen.de/de/en/activity/in-and-around-bad-kissingen/36791.Wandelhalle-covered-promenade.html>>

ORGANICKÝ FUNKCIONALISMUS 40. LET 20. STOLETÍ. In: Lazneluhacovice.cz. [online]. [vid. 2018-11-06] Dostupné z : <<https://www.lazneluhacovice.cz/25238-organicky-funkcionalismus>>

*LE HALL DES SOURCES. In: Vichy-destinations.fr. [online]. [vid. 2018-11-03]. Dostupné z : <<https://www.vichy-destinations.fr/les-parcours-libres/circuit-azur-quartier-thermal/le-hall-des-sources/>>
*Terme - Fonte Bonifacio VIII. In: Viaggiart.com. [online]. [vid. 2018-11-05]. Dostupné z : <https://viaggiart.com/en/luoghi/places/park/terme-fonte-bonifacio-viii_17787.html>**

Dom Zdrojowy i Hala Spacerowa. In: Swieradow.pl. [online]. [vid. 2018-11-06]. Dostupné z : <http://www.swieradow.pl/atrakcje/1/dom_zdrojowy>

Bibliografie

Obr. 13: *Nebouřejme originální architekturu kvůli bezcenným replikám.* In: *Pamatkyapriodakarlovarska.cz*. [online]. [vid. 2018-11-10]. Dostupné z: <<http://www.pamatkyapriodakarlovarska.cz/aktuality/nebourejme-originalni-architekturu-kvuli-bezcennym-replikam>>

Obr. 14: *September 1956. The Stoa of Attalos...* In: *Agora.ascsa.net*. [online]. [vid. 2018-11-10]. Dostupné z: <<http://agora.ascsa.net/id/agora/image/2008.18.0076>>

Obr. 15: *Villa Hadriana: maqueta / model.* In: *Flickr.com*. [online]. [vid. 2018-11-10]. Dostupné z: <<https://www.flickr.com/photos/sebastiagiralt/36523521806>>

Obr. 16: *AD Classics: San Cataldo Cemetery / Aldo Rossi.* In: *Archdaily.com*. [online]. [vid. 2018-11-10]. Dostupné z: <<https://www.archdaily.com/95400/ad-classics-san-cataldo-cemetery-aldo-rossi>>

Obr. 17: *Ljubljana, Ljubljanska tržnica.* In: *Arhitekturni-vodnik.org*. [online]. [vid. 2018-11-10]. Dostupné z: <http://www.arhitekturni-vodnik.org/scripts/open_large.php?objectID=51&id=1828&mode=0>

Obr. 18: *David Chipperfield completes colonnaded stone gallery...* In: *Dezeen.com*. [online]. [vid. 2018-11-10]. Dostupné z: <<https://www.dezeen.com/2018/12/17/david-chipperfield-architects-james-simon-galerie-berlin-museum-island/>>

Obr. 19: *Palácio da Alvorada nas lentes de Joana França.* In: *Archdaily.com*. [online]. [vid. 2018-11-10]. Dostupné z: <<https://www.archdaily.com.br/br/777831/o-palacio-da-alvorada-nas-lentes-de-joana-franca/5656233ce58ece15330001ad-o-palacio-da-alvorada-nas-lentes-de-joana-franca-foto>>

Obr. 20 *Hlavní kolonáda Mariánské Lázně.* In: *Historickasidla.cz*. [online]. [vid. 2018-11-10]. Dostupné z: <<http://www.historickasidla.cz/dr-cs/594-hlavni-kolonada-marianske-lazne.html>>

Obr. 21: *Hlavní kolonáda.* In: *Marianskelazne.cz*. [online]. [vid. 2018-11-10]. Dostupné z: <<https://www.marianskelazne.cz/vyznamna-mista/kolonady-a-fontany/hlavni-kolonada/>>

Obr. 22, Obr. 23: *Dom Zdrojowy i Hala Spacerowa.* In: *Swieradow.pl*. [online]. [vid. 2018-11-10]. Dostupné z: <http://www.swieradow.pl/atrakcje/1/dom_zdrojowy>

Obr. 24: *UNE JOURNÉE À VICHY.* In: *Frenchvadrouilleur.fr*. [online]. [vid. 2018-11-10]. Dostupné z: <http://www.swieradow.pl/atrakcje/1/dom_zdrojowy>

Obr. 25: *UNE JOURNÉE À VICHY.* In: *Frenchvadrouilleur.fr*. [online]. [vid. 2018-11-10]. Dostupné z: <http://www.swieradow.pl/atrakcje/1/dom_zdrojowy>

Obr. 26: *Wandelhalle.* In: *Badkissingen.de*. [online]. [vid. 2018-11-10]. Dostupné z: <<https://www.badkissingen.de/de/aktivitaeten/sehenswuerdigkeiten/36028.Wandelhalle.html>>

Obr. 27: *Bad Kissingen Trinkhalle.* In: *Karten-himmel.de*. [online]. [vid. 2018-11-10]. Dostupné z: <https://www.karten-himmel.de/index.php?main_page=product_info&products_id=1229>

Obr. 28: In: *Divisare.com*. [online]. [vid. 2018-11-10]. Dostupné z: <<https://divisare.com/projects/320832-luigi-moretti-oscar-ferrari-thermae-bonifacio-di-fiuggi-1964-1965>>

Obr. 29: In: *Divisare.com*. [online]. [vid. 2018-11-10]. Dostupné z: <<https://divisare.com/projects/320832-luigi-moretti-oscar-ferrari-thermae-bonifacio-di-fiuggi-1964-1965>>

Obr. 30: *Lázně chystají řadu investic včetně opravy kolonády.* In: *Luhacovice.cz*. [online]. [vid. 2018-11-10]. Dostupné z: <<http://www.luhacovice.cz/wcd/articles/2018/brezen/kolonada.jpg>>

Obr. 31: *Obří rekonstrukce luhačovické kolonády je odložena.* In: *Zlin.cz*. [online]. [vid. 2018-11-10]. Dostupné z: <<http://zlin.cz/531635n-obri-rekonstrukce-luhacovicke-kolonady-je-odložena.-kvuli-procesnim-chybam>>

Obr. 34: *Tržní kolonáda.* In: *Flickr.com*. [online]. [vid. 2018-12-28]. Dostupné z: <<https://www.flickr.com/photos/abejorro34/3720514400>>

Děkuju Ing. arch Borisovi Redčkovi a Ing. arch. Vítězslavu Dandovi

